

نهج البلاغه

ویژه ی گروه کم توان ذهنی

(پایه دهم)

سازمان آموزش و پرورش استثنایی

معاونت آموزشی، پرورشی و تربیت بدنی

سال تحصیلی ۱۴۰۳ - ۱۴۰۲

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۲.....	سخنی با دانش آموزان.....
۴.....	مقدمه
۵.....	معنای نهج البلاغه.....
۶.....	شریف رضی که بود؟.....
۷.....	نهج البلاغه دارای چند بخش است و چگونه جمع آوری شد؟.....
فصل اول: بخشی از خطبه های امام علی (ع)	
۱۰.....	حمد و ستایش خدا.....
۱۲.....	روزه
۱۳.....	دوری از دروغگویی.....
۱۵.....	خداشناسی و شگفتی آفرینش جانداران.....
۱۷.....	خود آزمایی.....
۲۱.....	جدول.....
۲۴.....	منابع

سخنی با دانش آموزان عزیز:

سلام برگل های خوشبوی ایمان و بندگی!

خدا را شکر می کنیم که می خواهیم در کنار کتاب آسمانی قرآن کریم، با نهج البلاغه هم آشنا شویم. حضرت امام علی (ع) امام اول ما شیعیان است. رفتار، اخلاق و سخنان امام علی (ع) می تواند راهنمای ما مسلمانان باشد و عمل به آن باعث سعادت ما در دنیا و آخرت شود.

نهج البلاغه کتابی بسیار با ارزش است که سخنان زیبا و نورانی حضرت علی (ع) در آن آمده است. ما با خواندن این کتاب می توانیم با سخنان امام علی (ع) آشنا شویم و راه و روش امام علی (ع) را در زندگی خود به کار ببریم.

کتاب نهج البلاغه و قرآن کریم می توانند راهنمای خوبی برای ما باشند و راه درست زندگی کردن را به ما نشان دهند.

وقتی ما قرآن کریم و نهج البلاغه را می خوانیم، قلب خود را با سخنان الهی و کلام امام علی (ع) نورانی میکنیم و به خدا نزدیک تر می شویم.

حضرت امام جعفر صادق(ع) درباره ی ارزش عبادت در دوران نوجوانی می فرماید:

" دوست داشتنی ترین آفریده ها در نزد خداوند، جوان نورسیده و با طراوتی است که جوانی و شادابی خود را در راه اطاعت خداوند سپری می کند. خداوند به چنین فردی نزد فرشتگانش افتخار می کند و می فرماید این بنده ی واقعی من است." ما هم به جوانانی مثل شما افتخار می کنیم.

مقدمه

پیامبر(ص) فرموده است: " زینت دهید مجالس خود را با یاد و نام امیرالمؤمنین علی(ع)."

امام علی(ع) نخستین مردی است که به دین حضرت محمد(ص) ایمان آورد، در کنار پیامبر تربیت شد، معلم او پیامبر(ص) بود. بنابراین او نمونه ی یک انسان کامل است. رفتار، اخلاق و سخنان او میتواند راهنمای مسلمانان باشد و ما می توانیم او را در زندگی خود الگو قرار دهیم.

نهج البلاغه یکی از کتاب های با ارزشی است که سخنان زیبا و نورانی امام علی (ع) در آن آمده است. بعضی از عالمان دینی به نهج البلاغه "أخ القرآن" یعنی برادر قرآن می گویند. یعنی همان طور که قرآن، کتاب آسمانی ما مسلمانان است و عمل کردن به دستورات آن موجب سعادت ما در دنیا و آخرت می شود، کتاب نهج البلاغه هم می تواند در کنار قرآن راهنمای خوبی برای ما انسان ها باشد.

معنای نهج البلاغه:

آیا می دانید نهج البلاغه به چه معناست؟

نهج البلاغه به زبان عربی است .

نهج یعنی راه و روش.

بلاغه یعنی سخن روشن و واضح.

نهج البلاغه یعنی:

راه و روش زیبا سخن گفتن ،راه و روش خوب حرف زدن.

نهج البلاغه مانند قرآن کریم از نظر بلاغت بی نظیر است.

هر بار که نهج البلاغه را می خوانیم ، ظرافت و زیبایی هایش را بیشتر حس می کنیم و امام علی(ع) را بهتر می شناسیم .مقام معظم رهبری در مورد کتاب نهج البلاغه می فرماید:

"نهج البلاغه در واقع کتابی است که امام علی(ع) را به همه ی جهان معرفی می کند ."
نهج البلاغه کتابی است که هر چه که برای یک انسان مسلمان و یک جامعه ی اسلامی

لازم باشد در آن آمده است. در این کتاب با ارزش، امام علی (ع) در مورد خدانشناسی، بازگشت همه ی ما به سوی خدا، اخلاق، سیاست و کشور داری و... سخن گفته است. نهج البلاغه مانند مشاوری دلسوز و آگاه روش های صحیح زندگی کردن را به ما مسلمانان یاد می دهد و ما را برای رسیدن به سعادت راهنمایی می کند.

شرف رضی چه کسی بود؟

ابو الحسن محمد بن الحسین معروف به شریف الرضی در سال ۳۵۹ هجری در بغداد به دنیا آمد. وی از نسل امام موسی کاظم (ع) است. خانواده ی شریف رضی او را از کودکی به عالمان دینی سپردند تا او را تربیت کنند و به او علم بیاموزند. او از کودکی شروع به شعر گفتن کرد و بعدها یکی از شاعران معروف شد.

شرف رضی با تحصیل در علوم قرآنی نیز استاد شد. این استاد بزرگ کتاب های زیادی نوشته است. مهم ترین کتابی که او نوشته است، نهج البلاغه است. او به مطالعه و تحقیق در مورد ویژگی های امام علی (ع) پرداخت و سخنان امام علی (ع) را جمع آوری کرد. او دید که سخنان امام علی (ع) در سه بخش است: خطبه ها، نامه های بلند، سخنان کوتاه و نصیحت های امام.

چون شرف رضی شاعر بود، از بین آن همه مطالب، سخنان زیباتر و شیواتر را انتخاب کرد و در کتابش نوشت. ۲۰ سال طول کشید تا او نهج البلاغه را بنویسد. بعد از نوشتن کتاب شرف رضی تصمیم گرفت نام آن را نهج البلاغه بگذارد.

شریف رضی در سن ۴۷ سالگی درگذشت . روحش شاد.

نهج البلاغه دارای چند بخش است؟

شریف رضی در کتاب نهج البلاغه، سخنان امام علی(ع) را در سه بخش دسته بندی کرد:

فصل اول: خطبه های امام علی(ع) است. در این فصل او خطبه هایی که از همه زیباتر و شیواتر بودند را انتخاب کرده تا مسلمانان آنها را مطالعه کنند و در عمل آنها را به کار ببرند.

فصل دوم: نامه های سیاسی و اخلاقی و نظامی امام علی(ع) است. در این فصل ایشان نامه هایی که از همه زیباتر و شیواتر بود را انتخاب کرد تا مسلمانان از آن نامه ها استفاده کنند.

فصل سوم: کلمات کوتاه و جمله های زیبای حکمت آمیز است که به "کلمات قصار" نیز معروف است.

در این فصل شریف رضی، از کلام های امام علی (ع) سخنانی که از همه زیباتر و شیواتر بودند را جمع آوری کرد.

نهج البلاغه به چه زبان هایی ترجمه شده است؟

اولین بار آقای سید علی نقی فیض الاسلام از عالمان اصفهان، نهج البلاغه را به زبان فارسی ترجمه کرد تا مردم کشور ما با این کتاب بیش تر آشنا شوند. البته دانشمندان دیگری هم نهج البلاغه را به زبان فارسی ترجمه کردند.

هم چنین نهج البلاغه به زبان های دیگر مثل انگلیسی، فرانسوی، ایتالیایی، اسپانیایی، اردو، آلمانی و... ترجمه شده است. این کار دانشمندان باعث شد که مردم سراسر دنیا با امام علی(ع) و سخنان او آشنا شوند و از این کتاب چیزهای خوبی یاد بگیرند.

چگونه در زمان قدیم سخنان امام علی (ع) را جمع آوری می کردند؟

آیا می دانید در زمان قدیم که وسایل مجهز امروزی مانند رادیو، تلویزیون، وسایل پیشرفته ی فیلم برداری و صدا برداری نبود، سخنان امام علی(ع) را چگونه جمع آوری می کردند؟

در زمان گذشته به جای وسایل پیشرفته ی امروزی، تعدادی از یاران امام علی(ع) سخنان امام را گوش می دادند و آنها را حفظ می کردند و مانند دستگاه فیلم برداری و ضبط صدا آن را برای مردم می گفتند.

همچنین بعضی از یاران امام علی(ع) سخنان امام را می نوشتند تا مردم از آنها استفاده کنند.

فصل اول: خطبه های امام علی (ع)

خطبه به معنی سخنرانی است و به کسی که سخنرانی می کند خطیب می گویند.

امام علی(ع) با سخنرانی های خود، مردم را هدایت و راهنمایی می کردند. ایشان با سخنان زیبا و رسای خود در دل مردم نفوذ می کردند و از این طریق مسایل اجتماعی، اخلاقی، تربیتی، اعتقادی و... را به گوش مردم می رساندند. اما از بین سخنرانی های امام علی(ع)، سید رضی خطبه هایی که از همه زیباتر بودند را انتخاب کرده و در کتاب نهج البلاغه آورده است. امام

علی (ع) این خطبه ها را در مجالس یا در جنگها و ... فرموده است. در این بخش به چند نمونه از مسائل مطرح شده در برخی خطبه ها اشاره می کنیم.

حمد و ستایش خدا:

یکی از سخنرانی های حضرت علی (ع) خطبه ی شماره ی ۸۳ است که با حمد و ستایش خدا آغاز شده است. در این جا قسمتی از این خطبه را می خوانیم:

"ستایش مخصوص خدایی است که قدرتمند و بخشنده ی نعمت هاست.

او بخشنده ی همه ی نعمت ها است و دور کننده ی تمام بلاها و سختی ها است.

او را به خاطر مهربانی ها و نعمتهای فراوانش ستایش می کنم.

به او ایمان دارم، زیرا او آفریدگار همه چیز است.

از او می خواهم که مرا هدایت کند چون هم به من نزدیک است و هم نشان دهنده ی راه است .

از او می خواهیم که مرا یاری کند زیرا او توانا و پیروز است .

بر او توکل می کنم زیرا او یار و یاور خوبی است.

شهادت می دهم که حضرت محمد(ص) بنده و رسول خدا است و خداوند، حضرت

محمد(ص) را فرستاده است تا دستورات خدا را اجرا کند و با مردم اتمام حجت کند و

مردم را از عذاب خدا بترساند. "

خداوند در سوره ی حمد، آیه ی ۵ می فرماید:

"ایاک نعبد و ایاک نستعین"

"خدایا! فقط تو را می پرستیم و فقط از تو یاری می خواهیم."

*** حفظ آیات قرآنی جزء آزمون نمی باشد.

روزه:

امام علی (ع) در قسمتی از خطبه ی ۱۱۰ در مورد روزه می فرماید:

"روزه ی ماه مبارک رمضان انسان را از عذاب خدا دور نگه می دارد."

ماه رمضان یکی از ماه های پربرکت خداوند است، در ماه رمضان هر کس تلاش می کند که کارهای خوب بیش تری انجام دهد تا در نزد خدا پاداش بیشتری بگیرد. افطاری دادن به مسلمانان، خواندن قرآن و... از عبادت هایی هستند که ما می توانیم در این ماه انجام دهیم. پیامبر (ص) در مورد ماه مبارک رمضان فرمودند: "ای بندگان خدا در ماه رمضان روزه بگیرید که در این ماه خوابتان عبادت است و اعمالتان مورد قبول درگاه خداوند بوده و دعاهایتان برآورده می شود."

چون در این ماه انسان سعی می کند که بیشتر خدا را عبادت کند، خدا هم به او توجه بیشتری می کند و دعاهای او را در این دنیا برآورده می کند و در جهان آخرت هم او را از عذاب دور می کند.

خداوند در سوره ی بقره آیه ی ۱۸۳ می فرماید:

"يا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ"

"ای مومنان روزه بر شما واجب شده است"

پرهیز از دروغ گویی:

دروغ گویی در دین اسلام گناه بزرگی است و خدا انسانهای دروغگو را دوست ندارد.

خداوند در قرآن کریم به ما مسلمانان سفارش می کند که دروغ نگوییم.

امام علی (ع) در قسمتی از خطبه ی ۸۶ در مورد دروغ گویی می فرماید:

" از دروغ پرهیزید زیرا دروغ و دروغگویی با ایمان بیگانه است."

(یعنی کسی که به خدا ایمان دارد دروغ نمی گوید).

همچنین در قسمتی از خطبه ی ۸۴ می فرماید:

"بدترین گفتار دروغ است."

امام محمد باقر(ع) فرمودند:

" هر کس زبانش راستگو باشد ، کردار و عملش نیز پاک است."

به نظر شما آیا انسان می تواند با کسی دوست باشد ولی هیچ اعتمادی به او نداشته باشد؟
وقتی انسان دروغ می گوید باعث می شود که مردم دیگر به او اعتماد نکنند و حتی اگر حرف راست هم بگوید کسی حرف او را باور نکند و رابطه ی خود را با او قطع کنند و کسی با او دوست نشود .

ما باید سعی کنیم حتی به شوخی هم دروغ نگوییم. چون وقتی انسان به شوخی دروغ می گوید بعد از مدتی بدون این که خودش بداند دروغ گویی در او عادت می شود و کم کم در بین دوستانش به دروغ گویی مشهور می شود و هم آبرویش می رود و هم گرفتار گناه بزرگی می شود .

خداوند در سوره ی مرسلات ، آیه ی ۱۵ می فرماید:

" وَیَلُّ یَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِیْنَ "

" وای بر دروغگویان در روز قیامت "

خداشناسی و شگفتی آفرینش جانداران

اگر مردم در عظمت قدرت خدا، و بزرگی نعمتهای او می اندیشیدند به راه راست باز می گشتند.

حضرت علی (ع) در خطبه ۱۸۵ نهج البلاغه درباره عظمت پروردگار، راز آفرینش مورچه را چنین بیان کرده اند :

" به مورچه و کوچکی جثه آن نگاه کنید ، که چگونه زیبایی و ظرافت آفرینش او حتی با چشم و فکر انسان فهمیده نمی شود . "

نگاه کنید که مورچه چگونه روی زمین راه می رود و برای به دست آوردن روزی خود تلاش می کند ، دانه ها را به لانه خود می برد و در جای مخصوص نگه می دارد و در فصل گرما برای زمستان تلاش کرده و به هنگام رفتن به لانه ، بیرون آمدن اش را فراموش نمی کند.

روزی مورچه از طرف خدا تعیین شده و پروردگار غذاهای مناسب با نیازش را برای او آفریده است . خدای مهربان او را فراموش نکرده است و روزی او را هرگز قطع نمی کند اگر آن روزی ، در دل سنگی سخت و صاف یا در میان صخره ای خشک باشد .

اگر به دستگاه گوارش مورچه ، چشم و گوش او خوب نگاه کنید ، دچار شگفتی می شوید و به سختی می توانید درباره شگفتی بدن مورچه صحبت کنید.

خداوند بزرگ مورچه را چنان محکم آفریده است که با آن جثه کوچک و ظریف می تواند روی دست و پایش راه برود .

در آفرینش مورچه هیچ کس به خداوند کمکی نکرده است .

اگر خوب فکر کنید متوجه می شوید که همان آفریننده ی مورچه کوچک ، همان آفریدگاردرخت بزرگ خرماست و پی می بریم که همه موجودات با توجه به آفرینش متفاوتی که دارند از جمله کوچکی و بزرگی ، سنگینی و سبکی ، نیرومندی و ضعیفی ، اما در اصول خلقت و هستی یکسان و برابر هستند .

خودآزمایی

۱- کتابی که سخنان زیبای امام علی (ع) در آن جمع آوری شده است، چه نام دارد؟

الف) صحیفه ی سجادیه

ج) نهج البلاغه

ب) قرآن کریم

د) مفاتیح

۲- شریف رضی برای نوشتن کتاب نهج البلاغه سال زحمت کشید.

الف) ۲۰ سال

ج) ۵ سال

ب) ۱۲ سال

د) ۱۰ سال

۳- نهج البلاغه به چه معناست؟

الف) راه سعادت

ج) راه و روش

ب) سخن روشن

د) روش خوب حرف زدن

۴- کتاب نهج البلاغه شامل چه بخش هایی است؟

الف) خطبه ها، نامه ها و سخنان کوتاه امام علی (ع)

ب) نامه ها و سخنان کوتاه امام علی (ع)

ج) خطبه ها و سخنان کوتاه امام علی (ع)

د) خطبه ها، نامه ها و امام علی (ع)

۵- سخنان امام علی (ع) در نهج البلاغه در مورد چه مسائلی است؟

الف) خداشناسی

ج) بازگشت به سوی خدا

ب) اخلاقی و سیاسی

د) همه ی موارد

۶- امام علی (ع) در خطبه ای فرمودند: خداوند به و بخششی که دارد به همه نزدیک است.

الف) توانا

ج) آغاز گر آفرینش

ب) فضل

د) آفریننده

۱۰- به فرموده ی امام علی (ع) ما باید فقط به امیدوار باشیم.

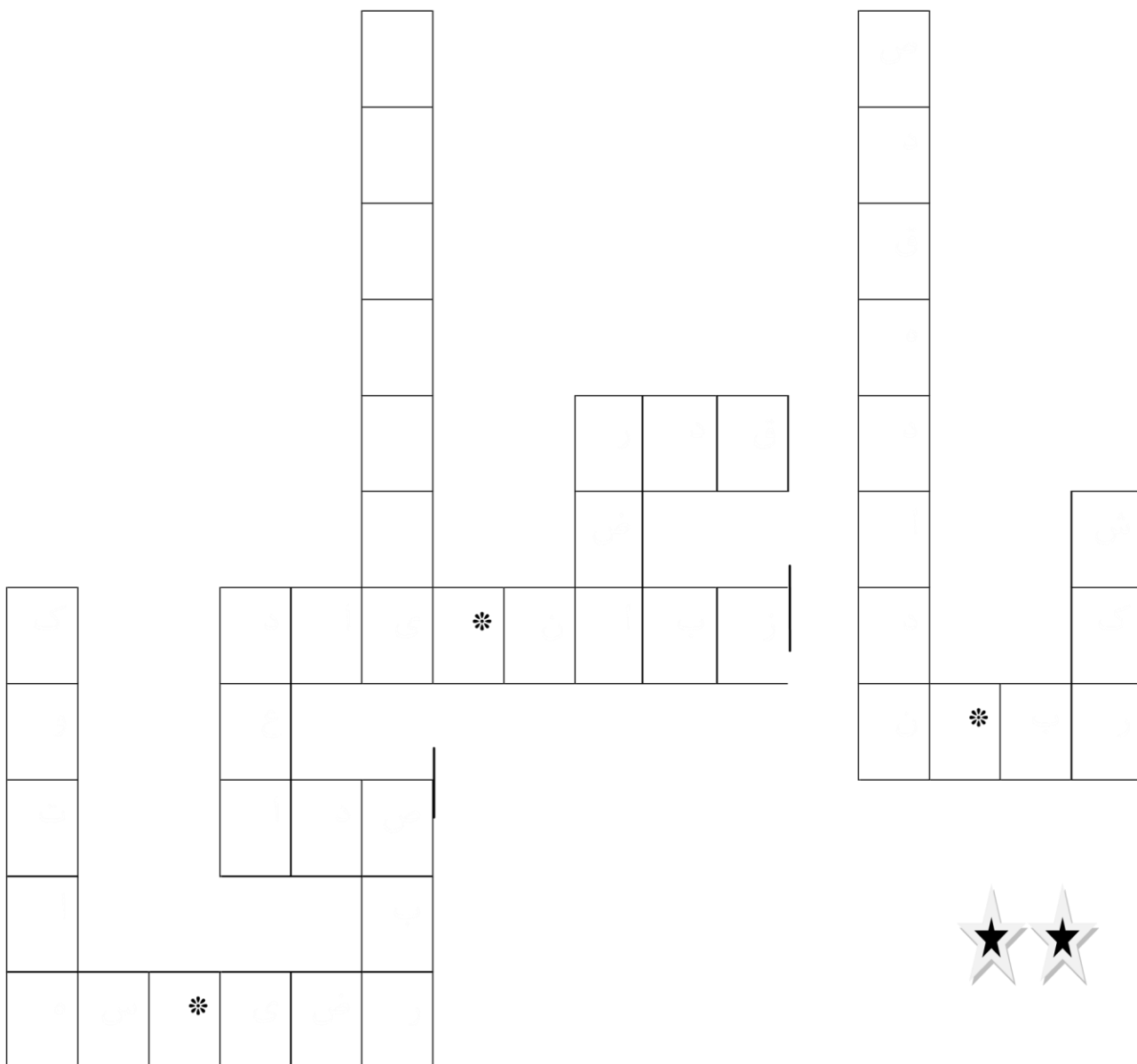
الف) خانواده

ج) پروردگار

ب) دوستان خوب

د) بزرگ ترها

جدول:

۱- ما باید خدا را به خاطر نعمت هایش کنیم.

۲- به معنی پروردگار است.

۳- به فرموده ی امام علی (ع) و کمک به نیاز مندان داروی مؤثری است.

۴- به فرموده ی امام علی (ع) با بخشش و منزلت انسان بالا می رود.

۵- نام امام هشتم

۶- یکی از نعمت های بزرگ خدا که یکی از عضوهای بدن نیز هست.

۷- به معنی خطبه

۸- با خدا دل ها آرام می گیرد.

۹- یکی از راه های ارتباط با خدا

۱۰- به معنی صوت است.

۱۱- اگر انسان کند حتماً پیروز می شود.

۱۲- نویسنده ی کتاب با ارزش نهج البلاغه

۱۳- شریف رضی مطالب نهج البلاغه را در بخش جمع آوری کرد.

۱۴- کلمات قصار یعنی سخنان امام علی (ع).

منابع:

- ۱- نهج البلاغه، سيد شريف رضى ترجمه محمد دشتى. تهران: پیام عدالت. ۱۳۹۲
- ۲- نهج البلاغه، سيد شريف رضى ترجمه عبدالمحمد آيتى. تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامى. ۱۳۷۸
- ۳- حكمت هاى نهج البلاغه جلد اول. محمد رضا هادى زاده. تهران: تابان. ۱۳۸۶
- ۴- واقعيّت نگري در نهج البلاغه. بنياد نهج البلاغه. تهران: تربيت ۱۳۷۰
- ۵- ولايت و رهبرى در نهج البلاغه. مسلم قلى پور گيلانى. تهران: فروزش ۱۳۸۴
- ۶- گهر عمر . جواد محدثى. مشهد: آستان قدس رضوى ۱۳۸۷